Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2010

AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA

LAIDIN

ARDLEIBHÉAL

1. A [75]

Cuirfear scéim mharcála dhearfach i bhfeidhm. Bronnfar marcanna ar iarrthóirí i ndáil le gach focal a aistreofar go cruinn. Leithroinnfear idir leathmharc (½) go dhá mharc.

2 1 ½ 1 ½ 1 ½ 1 1

D’fhill Hanno ó Bruttium go Campania agus le cabhair ó na Bruttii

2 ½ ½ 1 1 2 ½ 2 2

bhog sé go tapa chun na Gréagaigh a bhí ina gcónaí ansin a ionsaí. Theastaigh uathu

2 ½ 1 ½ 2 ½ 2 1

fanacht dílis don Róimh ach bhí eagla orthu go mbogfadh Hanno

1 1 ½ ½ 2 1 2 1 1 1 1

a arm ina gcoinne. Dá bhrí sin gheall siad go dtabharfaidís airm do na saoránaigh go léir, idir óg

½ 1 2 1 ½ 1 ½ 2 2

agus aosta. Dheifrigh na mná go dtí na páirceanna chun soláthairtí a bhailiú

1 2 ½ 2 1 1 ½ 1 ½ 1

sula dtiocfadh sé. Idir an dá linn , chruinnigh Hanno a chuid trúpaí i gcampa thart ar chúig

1 ½ 1 ½ 2 1 ½ 2

mhíle ón gcathair agus d’fhan le haghaidh saighdiúirí athneartacha. Dá ndéanfadh sé ionsaí

½ ½ 2 1

láithreach , is cinnte go ngabhfadh sé an chathair.

NÓ

1. **B. [75]**

   (i) Fairsing/mór 3 droch-chlú/contúirteach 3

   (ii) Fuaim an iarainn 6

   (iii) Fuaim na slabhraí 8

   (iv) Seanfhear/ tugtha traochta/ leis an ocras/ salach/ gruaig/féasóg shalach 4+4

   (v) Geimhle 3 slabhraí 3

   (vi) D'fhéach air/ní raibh in ann codladh 4 ar feadh laethanta ná oícheanta 2

   (vii) Faitíos/ tinneas/ bás le teann faitís/easpa codlata 4+4

   (Viii) Cuimhní ar an taibhse 3 faitíos 3

   (ix) Imíodh as 4, fagadh ag an taibhse é. 4

   (x) An té nach raibh eolas acu faoin a leithéid d'ainsprid (an taibhse) 6

   (xi) Bhí amhras air faoi chomh híseal is a bhí an praghas 4 bhí an-fhonn air é a ghlacadh ar cíos 3

2. **Sliocht amháin as Roinn A agus sliocht amháin as Roinn B [130]**

<u>Roinn A</u>

(i) Veirgil (65)

At----inermem 6/ nudato----vocabat 5/ quo----surgit 6/ o cohibete----iras 2/ ictum----leges 6/ mihi----soli 4/ me----metus 4 / ego----manu 4/ Turnum----sacra 4/ has----verba 6/ ecce----est 6/ incertum----manu 3/ quo----attulerit 9.

<u>nó</u>

(ii) Óivid (65)

Uxor----negatur 6/ et domus----domus 7/ quosque----sodales 6/ o mihi----fide 7/ dum----amplius 8/ in lucro----mihi 5/ nec mora----relinquo 6/ conplectens----meo 7/ dum----flemus 4/ caelo----ortus erat 9.

Roinn B

(i) Livias (65)

Varro----habebat 7/ signa----disposuit 6/ tum----imperavit 5/ cum----peteret 5/ aut----edixit 9/ inde----militum 4/ praefecti----exiret 5/ id----factum 4/ septem----evaserunt 10/ postero----esset 6/ desiderati----venierunt 4.

nó

(ii) Cicearó (65)

Nimium----natura 4/ non----cuiusquam 5/ quod----accidit 5/ venisti----omnibus 3/ quod----providi 9/ repente----intulisti 7/ sed----defenderem 4/ num----tulerit 5/ num----tenuerit 9/ num----compilarit 5/ tua----obiectum est 9.

3 A. [90]

(i) Eiusdem----venisset 5/ a C. Calpurnio----datus est 4/ibi---disseruisset 3/questus--licuisset 6/ postulavit----impetravit 4/ cum----conveniret 4/ cuius----honos 6/ ei----iussissent 4/ quod----decerneretur 3/ eum----triumphare 2/ cum----abesset 3/ medium----iniret 3/ tribuni----M. Marcello 4/ quo----esset 3/ pridie----triumphavit 3/ inde----intulit 3.

(ii) (30)

(a) 5+5 dhá phointe

(b) 5+5 dhá phointe

(c) 5 do phlean; 5 do chúinsí

(d) 5+5 dhá phointe

(e) 5 do rátáil 5 do thagairt do Leabhar xxvi

C. 3 A. Nótaí Táscacha. N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn thíos.

(a) Chuir na Rómhánaigh beirt fhear ar gach aon chapall; bhí sleá ag an dara fear agus tháinig seisean anuas den chapall ina shaighdiúir coisithe; ansin chaith siad a gcuid gathanna leis an namhaid.

(b) Bhí Hannabal ag súil leis dá máirseálfadh sé ar an Róimh, go dtarraingeodh duine den dá chonsal nó an bheirt acu amach as an léigear ar Chapua; murach roinnt stoirmeacha móra bheadh cath tite amach; ba ghearr gur tharraing Hannabal amach as an Róimh is gan buille ar bith buailte.

(c) Seanadóir as Capua ba ea Vibius Virrius agus ba é a cheap an t-éirí amach as an Róimh; in óráid a thug sé spreag sé seanadóirí eile Capua bás measúil a thabhairt dóibh féin agus lámh a chur ina mbás féin; i dteannta scór seanadóirí eile ghlac sé nimh.

(d) Bhí Hasdrubal sáinnithe ag Néaró i mám caol sa Spáinn; gheall Hasdrubal go n-imeodh sé as an Spáinn dá dtabharfaí cead dó imeacht as an mám; chuir Hasdrubal moill ar na hidirbheartaíochtaí d'aon turas; ansin bhog sé a chuid saighdiúirí amach as an mám san oíche fad is a bhí sé ag ligean air féin go raibh sé i mbun idirbheartaíochta.

(e) Pointí ar bith faoi Livias ar nós: cuntais ghrinn a rinne sé; a leibhéal cruinnis; úsáid dátaí; cur síos ar charachtair.

3 B. [90]

(i) (60)

Ecce----agebat 4/ qui----servat 4/ exciderat----undis 4/ hunc----adloquitur 6/ quis----mersit 6/ dic----repertus 4/ hoc----Apollo 4/ qui----Ausonios 6/ en haec----est 3/ ille----fefellit 4/ dux----mersit 4/ namque----revulsum 4/ cui----regebam 4/ praecipitans----mecum 3.

(ii) (30)

(a) 5+5 dhá phointe

(b) 5+5 dhá phointe

(c) 5 do 'cérbh é' agus 5 do 'cad a tharla'

(d) 5+5 dhá phointe

(e) 5+5 dhá phointe

C. 3 B. Nótaí Táscacha. N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn thíos.

(a) Tar éis trí oíche a chaitheamh á thuairteáil ar bharr toinne nuair a chuaigh sé thar bord amach, shnámh Palinurus i dtír go dtí an Iodáil áit ar ionsaigh agus ar mharaigh treibh áitiúil é; nuair a casadh Aeinéas sa domhan thíos air d'iarr sé go gcuirfí a chorp nó go dtabharfaí amach as Háidéas é.

(b) Chuir an tSibil fios ar Aeinéas agus ar a lucht leanta chuig an teampall; d'iarr sí ar Aeinéas a bheith ag guí chuig na déithe go n-éireodh leis san Iodáil; geallann sí d'Aeinéas go n-éireoidh leis san Iodáil ach i ndiaidh cogadh fada a throid.

(c) Ba é Misenus mac Aeólais; ní raibh a shárú ar an trumpa le fir a mhúscailt chun troda; ba chomrádaí le hEachtar é; cáil an trumpa agus na sleá air; ba é páirtí Aeinéas é nuair a maraíodh Eachtar; chaith Triton i bhfarraige é mar go raibh sé in éad lena chumas ceoil; Aeinéas a chuir a chorp.

(d) Bhí Déafabas ina chodladh in éineacht lena bhean Héilin nuair a tháinig na Gréagaigh chun na Traí; fuair Héilin réidh le gach a raibh d'arm sa teach; chuir sí fios ansin ar Mheinealás chuig an teach agus d'oscail an doras dó; Mharaigh Meinealás agus Uilséass Déafabas.

(e) Ba mhinic a deirtí gurb é an drualus an chraobh órga; b'ionann é agus pas chuig an domhan thíos; deir daoine nach raibh sa chraobh ach miotaseolaíocht – deir daoine eile gur drualus a bhí ann. Leagan Veirgil béim ar an bhfiúntas miotalach a bhain leis an gcraobh órga.

4.

(i) (a) agus (b) 4+3+3

(ii) (2+1+1) nó (2+2) i gcás bhriathra diúscartacha, trí bhriathar le tabhairt faoi. Uasmhéid marcanna 10

(iii) Meadaracht =2. Gach siolla mícheart= -2.

5. A.

(i) Trí phointe 7+7+7 ag tagairt do chumhacht a bhaint amach agus a choinneáil.
Pointe amháin 4 don éacht is mó.

(ii) Ceithre phointe 7+6+6+6.

(iii) Dhá phointe i ngach ceann den phéire (7+6) (6+6)

B.

(i) Saol 4+3+3. Saothar 4+3+3. Tábhacht pholaitiúil pointe amháin 5.

(ii) Trí phointe 7+6+6. Cur síos ar shampla amháin 6.

(iii) (a) Trí ghné ailtireachta 5+4+4

(b) Ainm 4; ócáid 4; Cur síos ar dhealbh amháin 4.

(c) Trí phointe 4+4+4

Q 5. Nótaí Táscacha. N.B. Féadfaidh iarrthóirí pointí bailí eile a dhéanamh seachas na cinn thíos.

A. (i) Ágastas: bhain cumhacht amach: an bealach a bhfuair sé an ceann is fearr ar a chéilí comhraic; cur síos ar lonnaíochtaí i 21 agus 23 R.Ch.; an tábhacht a bhain le Tibunica Potestas agus Imperium Proconsulare Maius. Choinnigh cumhacht: leas as an rúnaíocht; oibreacha poiblí; pátrúnacht ar na healaíona; reachtaíocht shóisialta; leas as coilíneachtaí; socruithe maidir leis an gcomharbas.

(ii) Cláidias: an tslí ar tháinig sé i gcumhacht; a fheachtas sa Bhreatain; an leas a bhain sé as an státseirbhís; an caidreamh a bhí aige leis an seanad; caimiléireacht sa phálás; easláinte fhisiceach; trialacha faoi thréas; a chuid oibreacha poiblí.

(iii) Séánas: Ceannaire ar an nGarda Praetóireach; baint aige le bás Drusus, mac Chláidias; rinne géarleanúint ar theaghlach agus ar chairde Ghearmánacas; ré uafáis faoina stiúir nuair a díbríodh Tibir; maraíodh é nuair a caitheadh anuas de charraig Tarpeia é. Nerva: ainmní de chuid an tseanaid; thug isteach an scéim alimenta; spreag sé delatores; roinnt comhcheilg ina choinne; uchtú a rinne sé ar Thráian; an caidreamh a bhí aige leis an seanad. Cogaí Thráian sa Dáicia; Decebalus a chloí sa Chéad Chogadh Dáiciach; síocháin a thabhairt i réim; an ceann is fearr ag na Dáiciaigh sa dara cogadh; máirseáil go dtí an Trasalváin; gabháil na Dáicia; lonnaíocht na Dáicia. Títeas: chuir cluichí agus taispeántais ar fáil do na daoine; tubaiste Shliabh Veasúive agus tine sa Róimh; chomh dea-chroíoch is a bhí sé; oscailt an amfaitéatair Flaviach; an tslí ar bhásaigh sé.

B. (i) Caesar- A shaol: comhalta de lucht Marian; pósta ar Chornelia; rug foghlaithe air; an Chéad Triúracht; feachtas na Gaille agus cogadh cathartha i gcoinne Phoimpé. Saothar: roinnt filíochta; De Bello Gallico; Commentarii Belli Civilis; leas as an gcéad phearsa; an cineál stór focal a d'úsáid sé. Cicearó-A shaol: rugadh é in Arpinum; rinne a bhealach mar novus homo; i mbun staidéir sa Róimh agus san Aithin; pósta ar Terentia; aireachtaí éagsúla aige ar a n-áirítear consal in BC 63;

baint aige le Comhcheilg Chaitilíneach; bás faoi lámha Antoine. <u>Saothar:</u> óráidí; saothair ar reitric; a litreacha; saothar ar fhealsúnacht; stíl léannta.

(ii) <u>Áirse:</u> faoi mar a forbraíodh an áirse agus a tógadh í; mar a déanadh boghta de; an leas a baineadh as sclábhaíocht; áirsí an bhua; tógáil droichead; uiscerianta; teampaill; baisleaca; samplaí sonracha.

(iii)

(a) <u>Colasaem:</u> an leas as cloch, coincréit agus marmar; boghtaí faoin struchtúr; áit suí; leas as áirsí; colúin Dhóracha, Iónacha agus Corantacha; díonbhrait; airéiní

(b)<u>Áirse Thíteas: a</u> tógadh le comóradh a dhéanamh faoi gur ghabh Titus Iarúsailéim; ar thaobh amháin sraith den chreach a tógadh as teampall Iarúsailéim, coinnleoir, trumpaí airgid; ar an taobh eile – Títeas i gcarbad leis an mbandia Victoria agus an mbandia Roma.

(c)<u>Teampaill Dhronuilleogacha:</u> póirse; colúin ar chúl agus ar thaobhanna; ord na gcolún; maisiúcháin laistigh agus lasmuigh; cóimheas 2:1; suite ar phóidiam.